

Knjižnica
Družbe sv. Cirila in Metoda.

Na svetlo daje in zalaga družba.

Pesni
Valentina Vodnika.

V Ljubljani.

Tiskala tiskarna Blaznikovič dedičev.

1891.

Pesni

Valentina Vodnika.

Uredil

FR. WIESTHALER.

V Ljubljani.

Izdala in založila „Družba sv. Cirila in Metoda.“

1891.

s Smoletovo, prihaja od tod, ker je osnovana na podlagi Vodnikovega rokopisa, ki obseza skoro vse njegove pesni od njega samega (pozneje, t. j. po l. 1806.) popravljene, nekatere celo po trikrat in štirikrat v predrugačeni obliki prepisane. Iz tega rokopisa sem posnel vselej ono inačico, ki se mi je zdela najboljša, ter dostavil sem ter tam kako ločilo ali opuščaj (apostrof), katera znamenja je Vodnik v svoji izdaji precej zanemarjal, v rokopisu pa, če tudi ne dosledno, vsaj skrbneje postavljaj Glas „v“ je zaznamovan z „v“ tam, kjer ga je štel pesnik za zlog (= vè); n. pr.: „v'sak“, beri: „vèsak“.

Bog hotel, da bi dosegla i ta izdaja svoj namen ter razveseljevala, ogrevala in vzbujala Slovence isto tako, kakor Vodnikova in Smoletova!

V Ljubljani meseca junija 1891.

Fr. Wiesthaler.

Valentin Vodnik.

Svoje življenje do l. 1796. nam je popisal Vodnik sam s temi-le preprostimi besedami. *)

„Rojen sim 3. svičana 1758 ob 3 uri zjutra v gorni Šiški na Jami per Žibertu iz očeta Jozefa, inu matere Jera Pancè iz Viča. Dedec Juri Vodnik je rojen v Šent Jakobi uni kraj Save; se je perženil na Trato pod Goro nad Drav-lami k hiši Žibert. Potle kupi hišo v Šiški na Jami, ime seboj pernese v leti 1730, vmerje 1774 star osemdeset inu pet let. Je rad delal inu vino pil. Večkrat mi je sam pravil, kako sta on in njega oče Miha hodila na Hravaško, kupčo-vala z prešičmi, vinam inu platnam, zraven dober kup v ostariah živela. Večidel Vodnikov je pozno starost doživelo; dva brata inu ena sestra mojga dedca so mene dostikrat pestovali, inu potle hvalili, kader sim pridno v šolo hodil.

Devet let star popustim jegre, luže, inu dersanje na jamenskeh mlakah, grem volán v šolo, ker so mi oblubili,

*) Napisal jih je lastnoročno na prvo stran svoje »Velike Pra-tike za tu lejtú 1795«, ki jo hrani licealna knjižnica ljubljanska. Ob-širnejí životopis njegov je podala družba sv. Cirila in Metoda svojim pri-jateljem v knjižici: Valentin Vodnik, prvi slovenski pesnik. Slovenski mladini spisal Peter Bohinjec, kapelan. V Ljubljani 1889.

da znam nehati, kader očem, ako mi uk ne pojde od rók. Pisati inu branje me je učil šolmaster Koleneč 1767; za prvo šolo stric Marcell Vodnik franciskanar v Novim Mesti 1768 inu 1769. Od 1770 do 1775 poslušam per Jezuitarjih v Lublani šest latinskeh šol. Tiga leta me ženejo muhe v kloster k franciskanarjam, slišim visoke šole, berem novo mašo, se z oblubami zavežem; al 1784 me Lublanski škof Herberstein vun pošle, duše pást.

Krajnsko me je mati učila, nemsko inu latinsko šole; lastno vesele pa laško, francozko, inu sploh slovensko. Kamenje poznati sim se vadil 1793.

Z očetam Marka Pohlin Diskalceatam se iznanim 1773, pišem nekaj krajnskiga, inu zakročim nekitere pesme, med katirmi je od zadovolniga krajnca komaj enmalo branja vredna. Vselej sim želel krajnski jezik čeden narediti. Baron Žiga Zois inu Anton Linhart mi v leti 1794 naročita, Kalendar pisati; to je moje prvo delo, katiro tukaj vsim pred oči postavim, de se bodo smejali, inu z menoj poterpljenje imeli. Če bom živel, očem še katiro noro med ludi dati; naši nastopniki bodo saj imeli kaj nad nami popravlati, inu brusiti.

Pisano na Gorjušah v bohinskih gorah 1. Rožnicveta 1796.“

Posveten duhovnik je Vodnik služboval najprej v Sori, potem na Bledu in v Ribnici. Meseca februvarija l. 1793. mu podeli ljubljanski nadškof Brigido na Zoisovo priprošnje lokalijo koprivniško ali gorjuško v Bohinji. Leta 1796. pride po posredovanji svojih prijateljev za duhovnega pomočnika in beneficijata k sv. Jakobu v Ljubljani, od koder ga pokličejo l. 1798. za učitelja na ljubljansko gimnazijo. L. 1809. polastijo se Francozi slovenskih pokrajin, prenarédé po njih l. 1810. vse šolstvo ter je postavijo na narodno podlago. Vodniku izročijo nadzorništvo normalnih šol, vodstvo gimnazije pa umetniškega in rokodelskega zavoda.

Ves čas svojega bivanja v Ljubljani in tudi že preje se je Vodnik pridno pečal z raznimi vedami in s pisateljevanjem. Izmed prvih mu je najbolj omilelo jezikoslovstvo, rudnino, znanstvo, zgodovina in starinoslovje. Za slovenščino vnela, v njej poučevala in na pesniško polje zvalila sta ga redovnika Ant. Feliks Deu (Joannes Damascenus) in Marka Pohlin; a še uspešneje ga je podžigal in ravnal bistroumni prijatelj in plemeniti podpornik njegov: Žiga baron Zois. Poslušen njegovim svetom nam je zapel Vodnik prve, v duhu narodnega pesništva zložene pesni, ki so vredne tega imena, Izdal jih je zbrane l. 1806. z naslovom: „Pésme za pokúšino“. V svojih treh „Velikih pratikah“ (za l. 1795., 1796. in 1797.) je šaljivo kratkočasil in resno učil prosti narod; od l. 1797. do 1800. je izdajal in urejal „Lublanske Novice“, prvi časnik slovenski; l. 1799. je iz nemškega preslovenil: „Kuharske bukve“, l. 1818. pa: „Babištvo ali porodničarski Vuk za Babice“; l. 1809. so prišle na svitlo njegove: „Pesmi za Brámbovce“ in šolska knjiga: „Geschichte des Herzogthums Krain, des Gebiethes von Triest und der Grafschaft Görz“. Ker je trebalo novim slovenskim šolam tudi novih učnih knjig, preskrbel jih je Vodnik v kratkem času: l. 1811.: „Abecedo za Perve šole“, „Keršanski Navuk za Illirske Dežele“, „Pismenost ali Gramatiko za Perve šole“, „Počétke Gramatike to je Pismenosti Francozke“, l. 1812. pa: „Abecédo ali Azbuko“. Poleg tega je ves čas nabiral in urejal gradivo za svoj „nemško-slovensko-latinski slovar“, ki ga pa sam ni mogel več na dan spraviti.

Sredi te mnogostranske in plodnosne delavnosti zadene ga ko strela z jasnega neba nepričakovana nesreča. L. 1813. namreč si Avstrijanci zopet osvoje od Francozov ugrabljene dežele slovenske. Avstrijska vlada pusti Vodniku še nekoliko časa učiteljstvo na gimnaziji in vodstvo nor-

malnih šol, l. 1814. pa ga dene kar nakrat v pokoj. Povod tej naredbi je dala Vodnikova najveličastniša pesen „Ilirija o življena“, v kateri pesnik res nekoliko preslavlja Napoleona, stvarnika slovenske Ilirije, še bolj pa povelečuje po njem vzbujeno domovino našo. To pesen porabijo Vodnikovi sovražniki ter ovadijo ubogega pesnika avstrijski vladi, češ, da je protiavstrijskega mišljenja in torej kot učitelj učeči se mladini pohujšljiv in nevaren. Zastonj se je opravičeval sam, zastonj so se zanj potezali prijatelji njegovi; pač je še smel sem ter tam pomagati pri pouku v latinskih šolah ter začasno učiti neobvezno laščino, a stalne službe vendar ni več dobil v kljub ponovljenim prošnjam svojim in obljubam vladnim. Tako je siromašno živel ob pičli pokojnini letnih dvesto goldinarjev do smrti, ki ga je rešila vseh zemeljskih bridkosti in težav dne 8. prosinca l. 1819.

V njem častimo Slovenci svojega prvega pesnika, ne-utrudnega pisatelja in učenjaka, vzglednega rodoljuba in ne-sebičnega narodnega buditelja. Rojaki, bodimo temu dobrotniku svojemu hvaležni ne le z jezikom, ampak tudi dejanski, posnemajoč lepe čednosti njegove!

I.

Različne pesni.

Dramilo mojih rojakov.

Sloven'c! tvoja zemlja je zdráva,
In pridnim nje léga najpráva,
Polje, vinograd,
Góra, morjé,
Rúda, kupčja
Tebe redé.

Za vuk si prebrisane glave,
Pa čedne in terdne postave;
Iše te sréča,
Um ti je dan,
Najdel jo bóš, ak'
Nisi zaspán.

Glej, stvarnica vse ti ponúdi,
Iz rók ji prejemat' ne mudi!
Léniga čaka
Stergan rokál,
Pal'ca beraška,
Prazén bokál.

Zadovoljni Krajn'c.

Od stráže Hrovaške
Gor' sonce mi pride,
Pa v 'nógrade Laške
Za góro zaide;
Z Benéškiga morja
Jug čélo poti,
Od Štájerca bórja
Me v znojú hladí.

Mi brazd'jo konjčiči
Za hajdo, pšenico,
Nevtrudni deklíči
Pa bel'jo tančico;
Kaj maram, se kruha
Persluží zadost',
Ni sile trebúha
Po svétu mi nos't'.

Imám oblačflo
 Domač'ga padvána,
 Ženica pa krilo
 Iz prav'ga mezlána;
 Se svéti na lice
 Ko pir'h moj škerlát,
 Njé šapel, jeglice,
 Njé modric je zlat.

Rad plešem okrogle,
 S petáma glas dájam,
 Premetem vse vógle,
 Se v cépa dva májam;
 Nožica pa Min'ce
 Za mano drobní,
 Pobéra stopin'ce,
 Se v króge vertí.

Na žgancih tropíne
 Pa kisliga zéla,
 Bob, kaša, vse mine,
 Ko pridem od déla:
 Al' bodi pogača,
 Klobasa, al' sók,
 Al' kar se obrača
 Na ražnu okróg.

Za vsako povele
 'Mam žídano vólo,
 Za branbo dezele,
 Al' hóditi v šolo:
 Povsoti se maham
 Ko čverst korenják,
 Pa delam, pa baham,
 Pa pijem tabák.

Veršác,

po Triglavu narvišji snežník med Bohinam in Sočo.

Na Veršac stopivši sédi,
 Neznán svet se teb' odprè;
 Gledaj, sivih pleš v' srédi
 Zarod žlahtnih zelj cvetè.

Sklad na skladu se zdvigúje
 Golih verhov kam'ni zid,
 Večni mojster zavkazuje:
 Prid' zidár se lès učít!

Divja koza prosto skače,
 Od muh daleč je govéd,
 Planšar z Mino po domače,
 Lovic iše v snegu sléd.

Ak' vihár dreví valove,
 Zbegne v skale plašni trop,
 Stréša vótel glas bregove,
 Grom majè nebeški strop.

Kmalo sonce čisto seje,
 Iz jezér stokrat bleší,
 Star mecesen redi veje,
 Vetru, zimi v bran stojí.

Tukaj bistra Sava 'zvira,
 Mati pevske úmnosti,
 Jezer dvanajst si nabira,
 Šola zdrave tréznosti.

Tje poglédaj na višáve,
 Kjer Triglav kipí v nebó;
 Štej snežníkov goličáve,
 Kar dozrè nardalj' okó.

Tamkaj ravno Forlanjšo,
 Bencčansko zad morjé,
 Dol' globoko Hrovatjšo,
 Švajca béle gor' glavé.

Bliz je polje Koratána,
Orat' vidim Štajerca,
Bližin sosed mi Lublána,
Zilska, T'rolska plánšar'ca.

Pod velikim tuki Bógam
Breztelesin bit' želím,
Čiste sape sréd' mej krógam
Menim, de že v neb' živím.

Napítik.

Grém visoko pit Savíco,
Lepih pésni hladin vir:
Mojstru pevcov na zdravíco
Naj mi teče ta požír!

Jeklénice.

Ne prašam, ne baram,
Kaj gosci pojó;
Le samo to maram,
De klad'va tekó.

Pišale debéle
Zda v ješo germé,
De jiskre veséle
Nad streho leté.

Gigan se preverne,
Zapoje: ci-bú!
Od strune sreberne
Ni lepši glasú.

Pa kota vže rase,
Mašél se varí,
Se voglja napase,
Pod klad'vo hití.

Ta tanka — ta tósta,
Prepeva ves dan:
Bol zerna je gósta,
Bol mojster iskan.

Cvetje.

Na vertu zlaténka
Se preza, cvetè;
Jo vidi Jelénka,
Si mislít' začnè:

Ta cvetka bi lascaln,
Ta v nédrice šla,
Z opisanim' pascam
Kak' zala bi b'la!

Oj, de te cvetène!
Lepotiš mi dom,
Polepšaj tud' mene,
Obrala te bom.

Ni več ji prestati,
Že sčegne rokó;
Kar pridejo mati,
Stoj, dekle! — rekó.

Nevuma, bi rada
 Polejti sadú;
 Nemoj mi spomlada
 Obrati cvetú!

P o m l á d.

Pómlad je zazelenéla,
 Zemlja se s cvetjem odéla,
 Gospódič iz mésta zletí,
 Komédie, šéme pustí.

Léps' je omládena trava,
 Lubša je hladna dobráva,
 Pastirci jegrajo polét',
 Vse vurnih je živo deklét.

Nédolžnost, jasno veselje,
 Zdravje, nezmamlene želje
 Prebivajo v kóči domá,
 Ki mesto jih malo pozná.

Zdíha, smehlá se mu lice,
 Mehke podaja ročice,
 Poskuša pa jáblan'ce trést',
 Navada je taka pri mést'.

Mlade ga, mladi spoznajo,
 Grédo naj! slovo mu dajo:
 Tu rase ves bodeč osát,
 Tu léta prestékel obád.

Kaj ne? bi pómladováli,
 Hruš'co do hruš'ce zmajáli?
 Pa potle jo vpihal' od tód,
 Ko mésten pred znajo gospód.

Vinske mušice.

Ženicam, mušicam
 Duh vinski je znan,
 Od vode jih bode,
 Je močnik neslán.

Dolenko, Gorenko
 Le vinček ohran',
 Že take namake
 So tudi v Lublan'.

Je mlada, ga rada
 Saj mer'co vsak dan,
 Je stara, ne mara
 Se petih ne bran'.

Rudeča goréča
 Ga lejtas ko vlan';
 Pa bleđa le gleda,
 Za lék de je dan.

Ga studna, odljudna
 Si vtoči na stran,
 Ni čudne, negudne,
 Deb' ne bil serklan.

Popivka ga čivka,
 Bod' slab al' močan:
 Pa svéta mu pèta
 Posréba še kan.

Plesár.

Sim po Lublán'
 Lepo poznán,
 V mestu, Pred méstam,
 Še na Polán'.

Jéd se ne vprè,
 Dol' rado grè,
 Žganci, kapuni,
 Zajic, v'sè.

Men' diši pit',
 Kar je nalít':
 Marvin, al' Draga,
 Al' Pikolít.

Najraji spim,
 Plesat' učim,
 Pravim in lažem,
 Norce lovím.

Novo léto.

Naváda je, vóšit
 Nov' leto priti,
 Al' res, al' z jezikam
 Tréba je st'riti;
 Délaveu nósi
 Bogate darí,
 Prat'karja časi
 Tud' kaj doletí.

Želím tedaj kònec
 Star'mu bolníku
 Dolgóve pobrisat'
 Lén'mu dolžníku;
 Zdrávníku grobe
 Pogósto gnojít',
 Doktorju srečno
 Vse pravde dobit'.

Sleparju saj nékaj
 Vrédnosti plačat',
 Tem d'narje, ki znajo
 Z njimi obračat';
 Ktira že dolgo
 Zdihúje, — možá,
 Pa zaročeni
 Ne več od en'gá.

Ohranit' poštenim
 Prav dobro vólo,
 Hinavcu pométat'
 Enajsto šolo;
 Mlad'mu peržénit'
 Zadosti petíc,
 Babi jezíčni
 Obilno novíc.

Prijaznost in pokoj
 Célimu svétu,
 Zakonskim lubézen
 Saj v pervim létu;
 De čebelarju
 Vse muhe rojé,
 Kmetu, de děž po
 Prijatlih ne gré.

Raztergane norce
 Al' skrite v žamet
 Žélfm, deb' létas
 Srečala pamet;
 Skrédát točarju
 Tram, sténo, še stròp;
 Pivcu, poplačat'
 Še préj, de gre v grob.

Bogat'mu s'romaku
 Polno mošnico,
 De lahko za prat'ko
 Verže petfco;
 Ako pa kaže
 Per lanskim ostát',
 Pojde moj trebuh
 Pod herbet vas'vát.

Bohinska Bistrica.

Spod Lisca skaka
 Bistrica,
 Pevska se vnéma
 Iskrica.

Pojd' in obrazi
 S čertami,
 Živo mi pisaj
 Z barvami,

De se vpodobi
 Beli slap
 Spenjen'ga 'zvirka
 Puh in hlap.

Zlata po njemu
 Ribica,
 Jegra po šumu
 Postrevca.

Po steni pleza
Skalni sin,
Objema zelen
Jo beršlin.

Zna se še gladka
Derčica,
Pob'ča k' je vzela
Bistrica.

Na robu séd'va
Verh' Dobrav,
Kdo b' se po méli
Derknit' bav?

Smukne po Vodno-
kósovo,
But'co si prašne
Nósovo.

Vodica vanj za-
gledana,
Mlahno prestreže
Ljubiga.

Star' pévic, ne boj se péti!

«Čebél'ca, visóko
Gori v planíne
Perlétna si vúpaš
Snéžne na bríne?»

Hití nad oblake,
Nič nič ne mara,
Nje ród je nebeški,
Nič se ne stara.

«Raj b' létala nizko,
Zbérala cvétje,
Nanášala mladim
Célo polétje!»

Ne bój se mi pésen,
Bod' si globoko,
Naj béli se glava,
Stópi visóko!

«Kraléva te cvetka
Vab' na višáve?
Te mática pošle
Na goličáve?»

Anakreon sivček
Ná gosli poje,
Mej lasce ruméne
Zápleta svoje.

Ilirija oživlena.

Napoleon reče:
Ilirija vstan'!
V'staja, izdiha;
Kdo kliče na dan?

O vitez dobrótni,
Kaj ti me budíš!
Daš roko mogóčno,
Me gori deržíš!

Kaj bodem ti dala?
Poglédam okrog,
Izlóčit ne mórem,
Skor svojih otrók.

Kdo najde Metúlo
In Terpo moj grad?
Emona, Skardona
Sta komaj poznat'.

Nazaj spét junake
Kdo bode mi dal,
Ki jih se Spartanski
Je vajvoda bal?

Od nékdaj snežniki
So najina last,
Od tód se je naša
Razlégala čast.

Je Galijan hraber
Na Padu, pred njim
Dorašen je trésel
V ozidju se Rim.

Žé močen na morju
Ilir'jan je bil,
K' se ladie tesat'
Je Rimic vučfl.

Počasi pa Rimic
Na vojsko ravná,
Se morja navaja,
Premaga obá.

Široko razgraja
Per sedem sto lét,
Al' sprave sosédnje
Ni hotel imét'.

Od séverja pride
Nad njega vihár,
Nevródne gospóde
Iz viškiga vdar'.

Zdaj Branci in Gótje
In Némci slové,
Ilir pa v tamnice
Pozablene gré.

Dva sedem sto soncov
Zaraša ga mah,
Napoleon trebit
Vkaže*) mu prah.

Ilirsko me kliče
Latinic in Grék,
Slovensko me pravio
Domači vsi prék.

Dobrovčan, Kotòran,
Primoric, Gorén'c,
Pokópjan po starim
Se zove Slovén'c.

Od perviga tukaj
Stanuje moj ród,
Če vé kdo za druj'ga,
Naj reče, odkód?

Z Bilipam in Sandram
So jmeli terd boj,
Latince po mokrim
Strah'val je njih roj.

Zveličana bódem,
Zavupati smém,
Godí se eno čudo,
Naprej ga povém.

*) Beri: «Ukaže.»

Duh stópa v' Slovénce
Napoleonov,
En zarod poganja
Prerojen ves nov.

Operto eno roko
Na Galio jmam,
Ta drugo pa Grékam
Prijazno podam.

Na Grecie čelu
Korinto stoji,
Ilirija v' sercu
Európe leží.

Korintu so rekli:
Helensko okó,
Ilirija perstan
Európi ni bo.

Ilirija zveličana.

Iz Dunaja kliče:
Ilirija vstan'!
Svobodnosti tvoje
Napočil je dan.

Po starih pravicah
Prejemi oblast,
In star'mu jeziku
Ovárujaj čast!

Mat' stara Sloven'ja
Se komaj zavé,
V očeh ji vesele
Igrajo solzé.

Kdo nek' me globoko
Podsuto pozná,
Besedo predstaro
Slovensko mi dá?

Kdo čisla moj jezik,
Kdo zove me mat'?
Ga hočem al' oča,
Al' sina imen'vát?

Čez lastne snežnike
Po traku vodá
Junake sim svoje
Pelala nekdá.

Po hribih, po dolih
Razširjen njih rod
Prisegnil je slavni
Dunavini prod.

Iz táme se sklanja
V svoj pervičin stan;
Motnoba odhaja,
Ozori se dan.

Vindiso zagleda,
Vindono odtod,
Se blezo zaveda:
Zor pride — od kod?

Vindiso predstaršo
Hasbursko zibélj,
Vindono Estrajsko,
Kdaj bivšo svoj délj.

Vindisa, Vindona
Slovenski ste b'lé,
Na Nemcih Slovencu
Je Vindec imé.

Tam vedno zidali
Hasburski so grad,
Tu prosto vozili
Do morja zaklad.

O mejah Hrovaških,
 Prot' Turkam na bran,
 Nezdavno strah'vali
 Belgradski diván.

Hasburci Vindiški
 Poznajo svoj vir;
 Le oni me znajo,
 Ak' nihče nikdir.

Po kratki ločitvi,
 Tolažni spoménj!
 Prestala sim južnih
 Sovrážnikov drenj.

Od stariga debla
 Kdo h'če nas ločft,
 Dok sila Francoska
 Ne mogla odbit?

Napoljon, ne sebi,
 Ne meni izvest,
 Razmeta, razgraja,
 Vse tare pod pest.

Popravnne starjine
 Overže mladín'c,
 Navleka novjine
 Undanšni mravlin'c.

Jaderno začutim,
 Kam zeva še dalj',
 Ne misli mi biti
 Ne oča, ne kralj.

Otroke mi zabít'
 Domačih besed
 Jih sili, ko vsaki
 Presilež popred.

Vidivšo, da z mano
 Resnice mu ni,
 Za svoja detesca
 Me v živo skerbí.

Bog vidil, za rés sim
 Zdihvála na skrivš',
 Po starimu oču
 Solzice prelivš'.

Na glas sim mu pela
 Rimljanov zapad,
 Gluhej' pa ni tarme
 Ko viteski glad.

Sim pela: »jes perstan
 Evropini bom!«
 Ne dá me nevesti,
 Zagazi se v lom.

Kar stane od burje
 Osvetni vihár,
 Evropa enako
 Ga silena vdar'.

Kdor star'ga nam hoče
 Popravlati kaj,
 Dosivlena brada
 Prej raste mu naj!

Izbudi se pesen
 Očišenih vust,
 Od moj'ga Brančiška,
 Vsim dat' jo pokus't'!

Presvetli, dobrotni
 Po Rudolpu vnuk!
 Ti vstaviš pravico,
 Besedo in vuk.

Ti kličeš, Brančišek!
Ti život mi daš,
Po rodu ti mene
Predpóstariš znaš.

Narave slovenske
Oživleni kal
Bo cvetjóm in sadjom
Cesarstvo obdal.

Na sercu s' mi rastel,
Me babico veš,
Med svoje pristare
Kraljice me deš.

Verstnica sim tvojih,
Moj Serbljan, moj Leh,
Slavonec in Hrovat,
Slovak ino Čeh!

Polabec, Povislan,
Podonovin brat
Od sestre je svoje
To slišati rad.

Brančišek! oddevjaš
Rod spačen in hud,
Človečiš, ga delaš
Popametin ljud.

Ti skupiš Evropo,
Dat' roke si v stren,
Da sebi prisega
Svet vekomni sklen.

Me sebi zapletaš
Med slavni svoj ven'c,
Me tebi veliča
Tvoj zvesti Sloven'c.

Samica ti dajam
Dost' pridnih otrok,
Premnogih pa, sestram
Pridružena, rok.

Metule te pójo,
Ti vuka Terpón,
Beljina in Čarta
Razlega se don.

Te slovejo Pola,
Moj Sisek, moj Terst,
Dinarsko primorje
In mesta po verst'.

Zaganjata Drava
In Sava svoj šum,
Rogúlje Triglava
Ódglašajo hrum.

Prijazni, pobožni!
Zgol' mir je tvoj duh;
Po tebi je 'zginil
Ošabni napuh.

Iz sinka doveršen
Star oča mi! spet
Zveličana, želim
Le tebi živet'.

Je sosed vesolnim
Po svetu moj dom;
Vezilo vsih polkov
Po mokrim ti bom.

Moj spominik.

Kdo rojen prihodnih
Bo meni verjel,
De v lejtih neródnih
Okrogle sim péľ?

Ne žvenka, ne cvenka,
Pa bati se nič;
Živí se brez plenka
O pétju ko tič.

Kar mat' je vučfla,
Me mika zapét',
Kar starka zložila,
Jo lično posnét'.

Redfla me Sava,
Lublansko poljé,
Navdále Triglava
Me snéžne kopé.

Veršaca Parnasa
Zgol' svojiga znam,
Inaciga glasa
Iz gosli ne dam.

Latinske, Helénske,
Tevtonske vučím,
Za pévke Slovenske,
Živím in gorím.

Ne hčere, ne sina
Po meni ne bó,
Dovolj je spomína:
Me péśni pojó.

II.

Basni.

Kós in Brézen.*)

Kós prepéva, gnézdó znaša,
Lepo Brézen gori gré,
Nasmehlaje kósa praša:
«Poješ tako zgóđaj že?»

«Kdó bo branil kósu péti?
Ženil se je včéri brat,
Jutri mislim svojo vzéti,
Ravno vabim, bodi svat!»

«Vse prezgodaj ti ropóčeš,
Veš, de še le gori grém?»
«Gor' al' doli, kamor hóčeš,
De se ženim, to le vém.»

Dobre volje vuka, raja,
Štirje godci mu pojó.
«Bom za vreme prašal mlaja?
Saj viol'ce že cvetó.»

Breznov šip se ves preverne.
Goni megle, burjo da,
Hrib, dólíne sneg pogerne,
Mraza vmira violica.

Doli Brezen mém' perderzne:
«Kaj t' je kós? ne pojэш več?»
»»Eh kaj! — brat mi včéri zmerzne,
Danes pa je moja preč!»

*) Mesec, ki mu pravimo sušec. (Pripomnja Vodnikova).

Kamor tvoja slà ti kaže,
 Preveč nagel ne smeš bit' :
 Stara prat'ka nam ne laže :
 Brézen ima rep zavít.

Sraka ino Mlade.

Sraka Mlade je svarila :
 Vse preblizo hiš grestè !
 Vas bo nagla smert pobíla,
 Niste dovol pametne.

Če je taka, reko Mlade,
 Kaj pa bo začéti nam,
 Ak' se tiho mož perkrade,
 Nese kamen za herbtám ?

Kadar človek se perpógne,
 Al' pa sključi se na tlà,
 Vsaka naj se hitro ógne,
 On pobéra kamenà.

Starka pravi : to je zmóta,
 Vse po svet' na robe gré.
 Doživéla kaj sim s'rota ?
 Jajce več od pute vé !

Nemški in pa krajnski konj.

Nemški konj slovén'mu reče :
 Brate, kaj medlíš na cest' ?
 Ti li noga, glava neče ?
 Al' se teb' ne ljubi jést' !

Mene v dobri reji 'májo,
 Ovsu nujájo trikrát,
 Čiste noge mi jegrajo,
 Nósim po labudje vrat.

Krajnska pára milo pravi :
 Tud' bí lahko jaz bil tak,
 Al' tepejo me po glavi,
 Lačnimu je stati v mlak'.

III.

N a p i s i .

Stara pratika.

Prosinec.

Ak' Vincenca sonce peče,
Pravo vince zarodí;
Točaj rad po cviček teče,
De le mošna zabliši.

Svičán.

Kadar Petra stol ni brez ledá,
Zíma dni še štiridesét devjá;
Ktir' so gladko dopust'váli,
Bodo lahko se dersáli.

Sušec.

Kakor je češne cvét,
Takšín je terte;
Kakor je d'narja sléd,
Pipe odperte!

Mali traven.

Sušec suhòtin,
Traven mokròtin,
Majnik hladán:
Bo kmet sò sénam,
Žitnim pleménam,
Grozdam dar'ván.

Vel'ki traven.

Noč Trojaka mlahno vlažna:
Žito, vino, preja pražna.
Star pregovor: sledna nóč
Ima svojo lastno móč.

Režnievet.

Šent Janža dèž dragotno let' naréja;
Naj sonce raj' ta dan se prat'ki sméja!

Mali serpán.

Ak' šent Jakoba deží,
Mal' želóda se dobí;
Kaj pisarjam bo storíti?
Svin ne bodé s čém rediti.

Vel'ki serpán.

Kakor Jernej vremení,
Jésen céla se derží;
Večkrat sam' iz en'ga dnéva
Rada pride dolga réva.

Kimovic.

Kadar kimovca germí,
Žito, sadje zarodí;
Če le njiva je gnojèna,
Jablan, tépka zasajèna.

Kozapersk.

Žerjav letí na ptuje,
Se zima približuje.
Vsaj to je v Prat'ki rés,
Če dost' lažá je vmés.

Listov gnoj.

Po soncu svetiga Martina
Zahaja rada huda zima;
Deslih začne dobro grét',
Je le tri dni babje lét'.

Grúden.

Grudna blisek, gróm, bobòt,
Vetrov je polét' ropot.
Pámetin, ne boj se sape,
Sej le zrele brije trape!

Nova Pratika.

Prosinec.

Kratek je pust,
Ročno si vzmete žené!
Kratek je plés,
Kvatre zakónske dolgé.

Svičán.

Bol bode pridna
Po zimi predíca,
Dalj' bo rožlála
Pod' pavcam petíca.

Sušec.

Terte se jókajo,
Potlej rodé;
Kir vin' pit' hóčejo,
Naj se poté!

Mali traven.

Jablane, hruške
In druge cepé
Cépi v mladósti
Za stare zobé!

Vel'ki traven.

Natvóra jeséni
Pretrudna zaspí,
Zato se spomladi
Veséla zbudí.

Režnievet.

Lepoto da zemlji
Toplo lét',
Nedolžnost mladénčam
Pravi cvét.

Mali serpán.

Ktir' bodo po létu
Pred zarjo vstajali,
Se bodo po zimi
Za hajdo naspali.

Vel'ki serpan.

Oberajo hajdo
Nedolžne tatíce,
Čbelárjam pa nós'jo
Debéle mošnice.

Kimovic.

Taríce pogačo,
Potvíco jedó,
Lanovi Slovincam
Rumence nesó.

Kozapersk.

Grozdje mastí
Veséli Dolén'c,
Vózi pa mošt
Bogáti Gorén'c.

Listov gnoj.

Je nadélana césta,
Ne zajémajo pésta.

Gruden.

Kdor klobás po zimi hrani,
Se po létu muham brani.

Ljubljanskim „Novicam“ l. 1798.

Smo stare Novíce,
 Negódne drobnice,
 Nam dobri so kótje
 Za délat' napótje;
 Se bomo zmedile,
 Iskavca dobile.
 Pretekla bo zima,
 Zastojin nas íše:
 Nobèden nas nima,
 Ko jez in Bukvíše.

Predgovor ljubljanskih „Novic“ v novo leto.

1797.

Je kaša zavréla?
 Se terga kaj nit?
 Kaj sosed moj dela?
 Sim prašati sit.

Al' pameti' 'májo
 Po svétu kaj več,
 Al' druj'ga kaj znajo,
 Ko hruške zgol' peč'?

Od tiga Novíce
 Lublanske pov'dó;
 V nov' leto potíce
 Še take ni b'lo.

1798.

Deb' zlomil si glavo,
 Kaj vošit' ne vém;
 Lan' tlačil sim travo,
 Še letas jo grém.

1799. a)

Se noviga léta
 V'sak veselí,
 Si več jih obéta,
 Vesél naj živí!

1799. b)

Zdravim mladenčam,
 Čednim dekličam
 Željim živét'
 Vékoma lét.

1800.

Preteklo sto lét,
 Obljubim jih spet,
 Naradovam dalje
 Saj petkrat desét.

Ne morem lagáti
 Ne letas, ne lan',
 Kir neče me brati,
 Naj dene na stran!

1801.

Sto lét doživéli,
Na nov' omladéli;
Od perviga spét
Začnemo živét'.

1802.

Veselo se kaže
Nov' létašni dan,
Mi serce ne laže
Ne létas, ne lan'.

Zopet novo leto.

Za nov' lét' ne vem
Perneslo kaj bo —
Ga mislim preglédát'
Ob léti povédát':
Kak' dobro je b'lo.

Mantova naša!

1799.

Mantova naša,
Prazna bo flaša,
Pnesi ga še!
Mantova Carjova,
Se rada podala,
Bo naša ostala.

Prémočna Mantova
Ti si čast Krajova,
Srečo ti vošimo,
Nam pa mir prosimo.

Nelsonu.

Če manka desnica,
Se tebi ni bat',
Zadost' je levica,
Francoze požgat'.

Léto 1814.

Lanska prat'ka stavi:
 Želézen trésk in bronov gróm,
 Letašna pa pravi:
 Očéta, pokoj, mir dobóm!

Združenci 1813—1815.

Se vitez bojuje
 Ne lahko še tak',
 Ga združen strahuje
 Evropin voják.

Premagova veseljica 1814.

Cesarja pregnala
 Hud vojskini krik,
 Francozu sta dala
 Pravfčen mejnfk.

Spomín bo: kdaj zmóte,
 Kdaj spor je minúl,
 Kdaj mir nam dobrote
 Na zemljo izsúl.

Mladenče vuhájo,
 Kdar stav'jo mejó;
 Nas plésat' ravnájo,
 Nam godce dájó.

Plesajmo, pozablen
 Pobèr' se prepír!
 Vukajmo, povablen
 Z nam' rajat' si, Mir!

Mirov god

11. dan serpana 1814.

Póbiči, punčike!
 Pul'te marjétime,
 Zlatice, zvončike,
 Dons Mirov je gód.

Trósili, vénčali
 Gaz Premagavčovo,
 Mil'mu porèčemo:
 Brančíšek, zdrav bod'!

Splétajte venčike
 Šmarnične, kókolne
 Krésnične, pojdemo
 Mirivcu naprót'.

Tvoje smo cvétice,
 Se ti poklónemo,
 Ponižno prósimo:
 'Smil' se sirót!

Sóle spét Estrajske 1814.

Franciškova senca
Spet prejme Slovénca,
Mir paha mu hlad:
Dell med vučénce
Pertrúdene vence
Beršéna pomlad.

Zahvala Petra Malega.

Peter Mali
Se vam zahvali,
De ste Francoza pobili
In nam večin mir storili.
Vivat kožarija,
Tudi štunfarija!
Vivat mat' Beržanka,
De se nam je nikolj ne zmanjka!

Kratka pa krepka.

Kdor bíje tovar'se
S polenam, ni moj;
Za dom naj se mahne,
Pa v terdimu bój!

Zalóge v zemlji.

Bogate zaloge v zemlji ležé,
Nevtrudni kopači mačka dobé.

IV.

Uganke in Uganjevalke.

Vganke.

1.

Rád me jěš
Brez nogé,
Rajši pa,
K' 'mam obé.

2.

Méso zgór',
Méso spod',
Srédi pa
Suh obód.

3.

Kóže smo
Strójene,
'Mamo pa
Šívane
Perste vse
'Zvótlene.

4.

Sladek móž
Ves rumèn,
Gren'k v' kož',
Plajš zelèn.

5.

Volič v'
Hlev' stojf,
Roge pa
Vun molí.

6.

Rojen še
Oča ni,
Sin že po
Stréh' letf.

7.

Ná postli
Preležím,
Nigdar pa
Ne zaspím.

8.

Móram po
Kačje zvit
Pót ostro-
glavcu st'rit'.

9.

Bol bode
Rájalo,
Deb'lej pri-
hájalo.

10.

Bol ga ponúja,
Hujše se kuja;
Bol ga napravla,
Huje se vstavla.

11.

Gréla na lice
Živa sim kóža,
Grejem na róbe
Stariga móža.

12.

Nič ne pomága,
Ako ne dá ga.

13.

Tica sim, pa po men'
Nihče ne stréla,
Sladka sim, cukra pa
Iz-me ne déla.

14.

Glavo jma, nóge jma,
Nima pa répa,
Zvije se, zbode te,
Kadar je képa.

15.

Sládko zgovórna
Stájica,
Pa v nji so béle
Jágneta.

16.

Éden za drugim
Těčeta,
Nigdar se vjéti
Něčeta.

17.

Vse odpërto,
Vse prebíto,
Lačno predërto.
Zmiram pa sito.

18.

Záplata záplato
Neštéta pokríva,
Nósi jih kóžica,
Ni zanke, ne šíva.

19.

Me pozná,
Ne pozná,
Tiho zaklája;
Rad bi mē,
Pa me nē,
Rad me ne dája.

20.

Béla póljska planjáva,
Žito sama černjáva;
Memo gré,
Kdor ne vmé.

21.

Sim te pet- šestkrat prerasla,
Tol'krat te sladko napasla:
Nočēš me zēlene,
Rad boš me čērnjene.

22.

Najdemo grad,
Zlasti pomlád,
Živ je zamórcikov,
Jajčikov, klínčikov.

23.

Oginj gasí
Studěncova kapla,
Mene toplí,
Zavrěva, raztápła.

24.

Bratec na bratcu stojí,
Zóbleta zerne jedí:
Eden jih mane,
Druj' se ne gane.

25.

Písana skrivna zav'jáča
Daleč po svet' se zatača :
Jézdi, al' vozi jo, nòsi jo pèš,
Védno besédna, kaj pravi, ne véš.

26.

Nósim sukno narmerzlèji,
Sim pod nebam nartoplèji.

27.

Mi povéj : je le mogóče,
Kar bol piha, bol je vróče?

28.

Ljúb' moj, poznáš tíco,
K' nam sladí potfco?

29.

Ves dan piha, zdéha,
Nigdar se ne vpéha.

30.

Šviga švaga
Čez dva praga.

31.

Po hudičje černo lice jmá,
Po medvedje gruli in momvá.

32.

Nagajvih déklic pèt
Hoče vsaki nas imét'.

33.

Biba léze, bivol ni;
Tovor nese, osel ni;
Roge jima, kozel ni;
Hišo jima, v hiši ni;
Svet'jo se mu štir' oči:
Kaj je néki, kaj se t' zdí?

34.

Zlaténo rumèn
'Ma čopek zelèn.

35.

V' bukvah tičfm,
Se nič ne vučfm.

36.

Ni belši labúd,
Černèji vran tud',
Po konjsko razgá
Dekliško skaklá.

37.

Dve glávi, dve ròki, šest nóg
Pek'tájo po štirih okrog.

38.

Narljubšiga sadja lescè,
Pa samo de v peči se žgè.

39.

Dva petkrat umitih ovčic
Se pase v lanéni seníc'.

40.

Ni platna, ni šiva,
Sto péč jo pokriva.

41.

Narvekši krivíca
Pa dobra pravíca.

42.

Kobil'ca želézna,
Pobòde te jézna,
Lanén pa je rép,
Zacéli v potreb'.

43.

Je v sódcu brez obróča
Rumèna 'n béla móča.

44.

Vodíca m'čen breg obliva,
Se var'vaj! — je vsa zapel'va.

45.

Po kóncu se májala,
Bo prahu nagájala.

46.

Iz trave omléčen'ga
Po síli me tláčen'ga
Zavžiješ rad trdiga.

47.

Vel'ke smo dobre senéne,
Pa male za jédi meséne.

48.

Brez mène nič lépiga,
Zeléniga, béliga.
Poprašaj očesa,
Kaj néki sim česa?

49.

Resníčno mi jè
Ljubézniva réka,
Dol' vodo lijè
Zit', vino gor' téka.

50.

Sred sèbe mi glava
Želódec imá,
Iz répa ti dajam
Pa narveč mesá.

51.

Brez vust govorím,
Nezastopnim molčím.

52.

Kter' hočejo moje jabuka jést',
Ni treba nikól' jim mene otrést';
Le deblu poderi,
Pod mano pobéri!

53.

Pomlád' dišim,
Po lejt' hladim,
Jesen' redim,
Po zim' gorim.

Rešitva vgánkina.

1. Jajce pa pšè. 2. Sedlo. 3. Rokavice. 4. Oreh. 5. Meč v nožnih. 6. Oginj pa dim. 7. Blazina. 8. Svèder. 9. Prejno vretèno. 10. Vòzel. 11. Kožuh. 12. Denár. 13. B'čèla. 14. Jéž. 15. Vusta pa zobje. 16. Dan pa nóč. 17. Sito. 18. Tičje pèrje. 19. Denarja skopír. 20. Pismo pa bukve. 21. Čéšnja čerńca. 22. Mravlíše. 23. Vapno živo. 24. Mlinska kamena, verhnják in spodnják. 25. Pismo. 26. Zemlja pod snégam. 27. Pihávník. 28. Čebéla. 29. Kovašek méh. 30. Metla. 31. Pečne istèje. 32. Lotriske cifre. 33. Polž. 34. Korén al' mírni. 35. Mol. 36. Sraka. 37. Kónjik. 38. Tèrsa, ali vinska terta. 39. Predični pèrstje.

40. Zélna glava. 41. Klobása. 42. Šivánka. 43. Kurje jajce. 44. Zenske solze. 45. Metla. 46. Sir. 47. Vile pa vilice. 48. Svetlòba. 49. Sava. 50. Rak. 51. Bukve. 52. Krompir. 53. Sadno drevo.

Vganovalke.

1. Kaj imamo taku dolgo, dókler jišemo, kadàr pak najdemo, nimamo?
2. Kateri kojn ima le dve na pòsodbo vzete noge?
3. Brez nog tečem, brez koles pelem, na tla ne stopim, vender veliko težo deleč prenésem.
4. Zakaj dva dni nikol' daž ne gre?
5. Kaku bi se voda v situ djala, de bi skuzi ne tékla?
6. Kateri čudež bi pijanci narrajši vidili?
7. Kaj je hitrejši kakor blisk?
8. Imam človeka za očeta, inu mater, pak vònder nisim sin.
9. V katere sode se ne more vinu tudi skuz odbito veho vliti?
10. Kaj je per jedi narból potrebno?
11. Kedaj je to narlepši deklé živelo?
12. Kateri ima tako ime, de ga obeden izreči nemore, kakor on sam?
13. Kateri ludje nam vse sprèd vust vzamejo?
14. Kdo nepostane živ, ako pred nevmerje?
15. Kedaj se repa seje?
16. Kaj je tako sladko, de si ženske popred perste obliznejo, preden primejo?
17. Kader v vas prideš, kaj imaš na desni roki?
18. Kdo je povsod domá?

19. Kuliko žeblov je treba za eniga dobro podkovaniga konja?
20. Kje zajec tako tiči, de ga obedn spoditi nemóre?
21. Zakaj je na kmetih vekši hlebč za dva reparja, kakor v mestih?

Odgovor na vganovalke.

1. Vganovalko. 2. Pal'ca, katero otroci jezd'jo. 3. Čoln. 4. Ker je vselej ena noč v mes. 5. Zmerznena. 6. De bi se voda v vinu prebernila. 7. Misli. 8. Hčí. 9. V polne. 10. Vusta. 11. Od svojiga rojstva noter do smerti. 12. Jezik. 13. Brivci. 14. Seme. 15. Nikol' repa, temuč seme. 16. Bolha. 17. Pet perstov. 18. Polž. 19. Obeden, ker je že podkovan. 20. Na ražnu. 21. Ker več testá vajn denejo.

V.

Pesni brambovske.

1809.

Predgovor.

Te pesmi so zložene za brámbovce, to je za tiste, ktiri so radovoljno inu serčno perpravleni, dom inu samooblastvo naše varvati, ako bi se nam vojska od kodar kol' permérila; de jih bodo peli inu svoje serca z ogneno voljo vnémali, v bran stati vsakimu nadležniku našiga Cesarstva.

Svetli Cesar je vselej posebno skerbel, svoje zveste podložne per dobrimu stanu ohranit'. Ob prejšnih vojskah ni vabil vse junake k orožju, inu je rajši nekoliko svojiga posestva drugim kralestvam prepustil, de bi mir ohranil. Al' zdaj ne more nič več oddati, nič sebi odtergati, tudi ne eno samo deželo; s'cer naše Cesarstvo ob moč pride, célost inu samosvojnost zgubí, inu vsak močnejši sosed bi z nami delal, kar bi hotel.

Zdaj je na tim, a' čmo biti, kar smo bili, al' bomo v nič. Zdaj nič ne pomaga nevarnost skrivati, ampak je treba na ves glas reči: perprav'mo se, dokler je čas, vadimo se v orožju; zdaj grede za življenje al' za smert.

Za to so skerbni Cesar ob času lepiga miru svoje lube podložne, ktiri so se mu večkrat poprej ponújali, klical', de naj se orožje nosit' učé, naj v potrebi berž Cesarstvo var'vat pertéčejo, naj se ne splašijo kakor zgublene ovce, temoč kakor vájeni inu pravi vojšaki obnašajo.

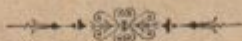
Kako radi so Cesarjov glas poslušali, k orožju skup tekli inu vréli, bode nékidaj v' prihodnih časih per naših poznih vnukih slovélo. Od roda do roda si bodo eden dru-

gimu pravili, kakošni junaki smo v' naših dnevih bili, inu bodo pesmi nam na čast skladali.

Bomo li roke križam deržali inu nemarno glédali, kako ptujci hočejo naše stare lastine jemati', naše dežele med seboj deliti', nas pod svoj strah siliti'? — V takih nevarnostih se skaže, kdo je mož; kdo rajši to vaga, kar je manj; kdo raji blago inu življenje zgubi, kakor svojo čast inu samosvojnost. Komur je tako pri sercu, ta ne govori mehke besede, ampak iz polniga serca mu tečejo iz ust goréče pesmi, ktire junake k junaštvu ožgejo.

Péli so nekidaj naši očaki inu Turke pobíali; peli so inu pod Sisek tekli, Hasan Baša v' Savo potopít; inu če je Turk do nas perdèrel, so ga pognali, de so komaj nektiri razbojniki svoje pete vnesli.

Pojite tedaj, lubi Slovenci, te pesmi, vnémajte se s petjam k pravimu junaštvu, k brambi našiga svetiga Cesarstva; kar dopolnit' nam Bog večni pomagaj!

I.

Radovoljni brambovci.

Presvetli Cesar vabi nas
 Na domovine bran.
 Germí že mesto, terg in vas
 K bandèru vun na plan'.

Per tem bander' persèzemo,
 Nam priča je nebó:
 De kamor pojde, pojdemo;
 Veselje nam je to.

Pred nami gré največ' vojšák
 Cesarskiga rodú,
 Za njim hití, kdor je junák
 In ne pozná strahú.

Sovražna roka še nikír
 Ni boja žugala;
 Le skerb nas je za lubi mir
 Na brambo združila.

Če naš'ga kaj prevzétniki
 Od nas bi hot'li jmét,
 Mi serčni radovoljniki
 Jih č'mo nazaj podrét'.

Mi brambovci ne išemo
 Kralestva ptuj'ga vlast,
 Za svoje se potégnemo
 In za dežele čast.

Za božjo rěč namérjen bód'
 Ognéni strel in meč,
 Za svetliga Cesarja rod
 Na vojsko hoč'mo teč'.

Ohranit' to je vsak dolžán,
 Kar je najlubši kóm',
 Za mater, oča stojmo v bran,
 Za dete, ženo, dom!

De je pravična vojska ta,
 Nam pamet govórí,
 Se v ptujo sužnost ne preda,
 Kdor se Bogá bojí.

Zdaj poterdímo bratovš'no,
 Naj roko vsak si da,
 De se perséga naša bo
 Povsót razlégala!

II.

Brambovska molitev.

Mogočni Bog!
 Tvoj dih je stvaril sonca nove,
 Tvoj dih je v stan' podrét' svetove,
 Za tó pohlevno mol'mo te:
 Oberni milostiv' obráz
 Na brambo našo in na nas,
 Pred sodbo klič' sovražnike —
 Vslíš*) nas Bog!

Mogočni Bog!
 Sovražnik nas če pód-se spravít',
 Posilit', ropat' in podavit';
 Ak' ti nam češ na strani stat',
 Odbil' ga bomo róčno proč,
 Iz tebe 'zvira naša moč,
 Si raji smert, ko sužnost 'zbrat' —
 Vslíš*) nas Bog!

Mogočni Bog!
 Napúh njegov prezgódej baha,
 Za té ne mara, nima straha.
 Poterdi vude nam tvoj dih!
 Ti serca šteješ, ne ljudi;
 Če ta prevzétnik pergermí,
 Ko pléve ga skropí tvoj pih —
 Vslíš*) nas Bog!

III.

Brambovska perséga.

Pred Bogam smo,
 Kir sprevidi srca vse,
 Pravičen je,
 Nanj mislimo,
 Perséžemo:
 De hočemo biti vselej zvest'
 Zastavimo svojo dobro věst',
 Persežemo!

Pred Bogam smo,
 Kir cesarsko krono bran',
 Francišku hran',
 Nanj mislimo,
 Perséžemo:
 Povelja Cesarjove deržát'
 V orožju in boju terdno stat',
 Perséžemo!

*) Beri: »Uslíš«!

Pred Bogam smo,
 Kir je rekel viš' oblast
 Iméti v část',
 Nanj mislimo,
 Perséžemo:
 De vajvodam čmo pokorni bit',
 Velevati bo njih, naše st'rit',
 Perséžemo!

Pred Bogam smo,
 Naj zadéne nas tud' smert,
 Nas Bog poterd'!
 Nanj mislimo,
 Perséžemo:
 Z banderam tak' dolgo pojdemo,
 De z božjo močjó dopolnimo,
 Perséžemo!

IV.

Estrajh za vse.

Ako le hče,
 Je bil Estrajh in bo za vse!
 Zdaj brambovci zaúkajte:
 Bit' če, bit' če
 Estrajh za vse!

Ker Estrajh če,
 Je bramba naša zvezana,
 Beséda móž! — je sklénena.
 Kaj ne? — bit' če
 Estrajh za vse!

Ker tedaj hče,
 Nikógar se ne bójimo,
 Brez skerbi, varni, terdni smo.
 Bit' če, bit' če
 Estrajh za vse!

Kakó pa hče,
 Sovražnik mora skor' poznát,
 Ki móran bo se nam podát.
 Bit' če, bit' če
 Estrajh za vse!

Ako le hče,
 Ni treba jarma ptuj'ga nos't',
 Je že domača moč zadost'
 Bit' če, bit' če
 Estrajh za vse!

In ker pa hče,
 Obéta Rudolp iz nebés:
 «Franciš'k, premagal boš zarés!
 Ker Estrajh če,
 Tud' bo za vse»!

In pa, ker če,
 Estrajhu bo pomagal Bog,
 De se razšíri krog in krog.
 Bit' če, bit' če
 Estrajh za vse!

V.

Brambovska dobra volja.

Kar smo mi brámbovci,
Več nismo slábovci,
Volje smo židane,
Dobro nam je.

Kaj neki máramo,
To samo baramo:
Kje so sovražniki?
Jih č'mo pobít.

Drava čigáva je?
Soča čigava je?
Jih bomo var'vali,
Kdo jih če pít'?

Le sem sovražniki!
Prid'te razbójniki!
Tepeni bodete,
Vas je premál'.

Poljci, Podonavci,
Čehi nu Madžjari,
Vsi smo za eniga,
Eden za vse.

Mi vas povábimo,
Ki ne pozábimo,
Kakšni vojšáki ste,
Zajmite z nam'!

Z verham natóčimo
Kozarce, hočemo
Najpred Cesarjovo
Zdravico pit'.

Kralja ni góršiga,
Polka ne boljšiga,
Kakor Francišek je,
Kakor smo mi.

Zdaj pimo tičino
Na Cesaričino
Zdravje, naj lilia
Večno cvetè!

Še smo natóčili,
Ga bomo počili,
Cesarski vajvodí,
Na vašo čast!

Dobro nas vóдите,
Pred nami hódite,
Za vami pójdemo,
Serce veljá!

Domove várjite,
Prav gospodarite,
Ženice, matere,
Stari možjé!

VI.

Pesni poslovenjene.

Dies irae.

Dan poslédni pride sila,
Zemlja v prah se bo zdrobila,
Priča David in Šembfla.

Kaj trepéta bo prebíti!
Vidil bom sodnika priti,
Vsako vest na tank' odkriti.

Čudno gróm trobente kliče,
Budi dole, morje, griče,
Žene k sodbi vse merlíče.

Stermi smert, se čud' natvóra,
Kadar pred sodnika mōra
Stvar mu dolžna odgovóra.

Bukve bodo na dan d'jane,
Pričo vsih nadrobno brane,
Ne bo mīslice neznane.

Kadar dojde sodnik zvesti
Pravdo delat sledni vēsti,
Brez podkupa, brez obrēsti:

Takrat duša kaj poreče,
Kam sirota se zateče,
Ko pravične serce peče?

Kral prestrašne velikósti,
Ki raj dájaš po milósti,
Sodi me po svoj' blagósti!

Mili Jezus, kir si zá-me
Volno križ zadèl na rame,
Ta dan, prosim, pozri ná-me!

Duše milo si ti ljubil,
Jih nevéste v nébo snubil,
Bo tvoj trud zastón se 'zgubil?

Sodnik právdniga maš'vanja,
Bod' mi dober odpušanja
Zdaj pred dnevam obsoj'vanja!

Duša vboga zdiham kriva,
Rudečica me zaliva,
Milost tvoja naj me vmiva!

Majdaléno odvezuješ,
Dizmu svet' raj obetuješ,
Men' zavúp tud' oznanuješ.

Prošnje moje so nevrédne,
Daj mi želje, misli čédne,
De ne grédem v ognje védne!

Daj per ovcah mesto meni,
Ne med kozle me zaklèni,
'Smilen me na desno deni!

Ločióč, kar je preklétih,
Na levično stran odštétih,
Reci meni v družbo svetih!

Dol' do tal kolén' poderto,
Po spokórno serce sterto,
Nebo, mólim, stor' odperto!

Dan ta solzen žé prihaja,
Kir iz praha meso vstaja,
De bo sójen človek krivi;

Daj odpústik mu Bog živi!
Jezu, 'smileni pastir,
Dari dušam večni mir!

Vuk Estrajskih vojakov 1813.

(Preslovenjen iz Nemškiga.)

Estrajec, zavukaj!
 Otožnosti noč
 Je 'zgin'la, tvoj Orel,
 Iz spanja poskóč'.
 Premišlama dobro
 Nameri svoj meč,
 De motil ne bode
 Jevrope kdo več.

Estrajec, zavukaj!
 Tvoj Orel od tod
 Rumenimu soncu
 Zaplava naprot'.
 Okolo se vozi,
 Zasuka v nebó,
 Nadélano vidi
 Na boje stezó.

Estrajec, zavukaj!
 Na Moskve požár,
 Puhteče v žarjav'ci
 Nakviškama vdar'!
 On Rosiski Orel,
 Na nébu ga 'maš,
 Pridruža se tvoj'mu,
 Boj'vavski pajdaš.

Estrajec, zavukaj!
 Že zdviga se ptič
 Odklenjen k obéma
 Tud' Prajsov Orlič.
 Zdrav bodí, Honcolar,
 Zdrav bodí, moj brat!
 Prelépa trojica
 Se snida vojsk'vat.

Estrajec, zavukaj!
 Le Švedski rencí,
 Lej, kako mogočin
 Hudobo pestí!

Lej, siležu rjove
 Pravico na vuh',
 Pred sabo podera
 Vse Levovi puh!

Estrajec, zavukaj!
 Pirenajske goré
 Prijat'la iz Londna
 Člo nič ne deržé.
 Ravna se po Orlu
 Njegov Samoròg,
 Brancoskim zgrajavcam
 Zabada se v bòk.

Estrajec, zavukaj!
 Tud' Pajerski Lev
 Železje, ki ga je
 Na nogah imev,
 Razbije, začuti,
 De je po pravic',
 Zagnati se v boje
 Tebi navštric.

Estrajec, zavukaj!
 Lej, boben bombvá,
 Orlovska, Levovska
 Prijazen veljá!
 Orlovčanski Orel
 V' roki 'ma voj,
 Oprostit Jevropo
 Jo vodi v' boj.

Estrajec, zavukaj!
 Pozdvigni okó
 Prot' nebu, od gori
 Vsa sreča ti bo.

Estrajec, zavukaj!
 Poroči Bogú
 Brančiška, kir daja
 Nam oljko mirú!

Napitik.

Perpekal je današni dan,
 Na žejo grede pit',
 Sovražnik je podert, je vgnan,
 Le berž si ga nalit:
 Kar je možá,
 Mi terči ga!

Kaj, vi vsi? — De, mi vsi! — Že veljá!

Júnáči vince ga zarés,
 Kdor možki 'ma občut,
 Jegrá mu pukšín terd oblés,
 Zadeva mu njen but;
 Kar je možá,
 Mi terči ga!

Kaj, vi vsi? — De, mi vsi! — Že veljá!

Med nam' nobene šeme ni,
 Deb' mož le v sanjah bil,
 Če pride vrag, če perversí,
 Bo koj ga v beg podíl:
 Kar je možá,
 Mi terči ga!

Kaj, vi vsi? — De, mi vsi! — Že veljá!

Kdor terdno suka v boju se,
 Sovražne drega 'znak,
 Ko zid nevmaknen biti vé,
 Korén je ta junák!
 Kar je možá,
 Mi terči ga!

Kaj, vi vsi? — De, mi vsi! — Že veljá!

Komur nevarnost mar' ni nič,
 Ki vurno dere v boj,
 Ki ročno buta mu glavíč,
 Na mah perpravlen koj,
 Se čút' možá,
 Mi terči ga!

Kaj, vi vsi? — De, mi vsi! — Že veljá!

Kogar ne straš' pekléni vrag,
 Ga gre na tla podert,
 Mu vselej gotov je premag,
 Ga ne podere smert:
 Je kaj možá,
 Naj terči ga!
 Kaj, vi vsi? — De, mi vsi! — Že veljá!

Navratnika kir zapodí,
 Potépin da mu list,
 Dezele njemu prevdobí,
 Resnično reče tist:
 Sim kaj možá!
 Ta terči ga!
 Kaj, vi vsi? — De, mi vsi! — Že veljá!

Pesem na Cesarjov god.

Bog obvari Cesar Fronca,
 Srečo, zdravje Bog mu dej!
 Lubezniv'ga naš'ga Fronca
 Nebo vari vekomej!
 Njega dni nebodi konca,
 Svitlo sonce njemu sej!
 Bog obvari Cesar Fronca,
 Srečo, zdravje Bog mu dej!

Spred njegove vojske lica
 Nej sovražniki bežé,
 Njega dvoru nej resnica
 Nu modrost naprej svité,
 Sodne sklepe nej pravica
 Inu vsmilenje delé!
 Bog obvari Cesar Fronca,
 Srečo, zdravje Bog mu dej!

Božja milost nej ne mine
 Čez kraljestvo ino rod,
 Hudobie moč nej 'zgine
 Karkol' njemu je naprot'.

Zapov'd božje njem' edine,
 Njega voľa naša bod'!
 Bog obvari Cesar Fronca,
 Srečo, zdravje Bog mu dej!

Njemu zgodi se vesele,
 Našo srečo dopolnít',
 Kakor brate vse dežele
 V eno zvezó vkup sklenít',
 Poznim vnukam, drage že!e!
 Mir na svetu zapustít'.
 Bog obvari Cesar Fronca,
 Srečo, zdravje Bog mu dej!

Terka nam Francoz na vrata,
 Dobri Fronc za nas skerbi,
 Pošle svoj'ga lub'ga brata,
 Korel rešit nas hiti.
 Z nami sta estrajska orla;
 Premagajta vekomej!
 Var' Bog Fronca, vari Korla,
 Srečo, zdravje Bog jim' dej!

KAZALO.

	Stran
Predgovor	5
Valentin Vodnik	7

I. Različne pesni:

1. Dramilo mojih rojakov	13
2. Zadovoljni Kraju'c	13
3. Veršac	14
4. Napitik	15
5. Jeklénice	15
6. Cvetje	15
7. Pomlád	16
8. Vinske mušice	17
9. Plesár	17
10. Novo léto	17
11. Bohinska Bistrica	18
12. Star' pevic, ne boj se peti!	19
13. Ilirija oživljena	19
14. Ilirija zveličana	21
15. Moj spominik	24

II Basni:

1. Kós in Brézen	27
2. Sraka ino Mlade	28
3. Nemški in pa krajnski konj	28

III Napisí:

1. Stara pratika	31
2. Nova pratika	33
3. Ljubljanskím »Novicám« l. 1798.	34
4. Predgovor ljubljanskíh »Novíc« v novo léto 1797 — 1802.	34
5. Zopet novo léto	35
6. Mantova naša!	35
7. Nelsonu	35

	Stran
8. Léto 1814.	36
9. Zdrúženci 1813—1815	36
10. Premagova veseljica	36
11. Mirov god l. 1814.	36
12. Šóle spét Estrajske 1814.	37
13. Zahvala Petra Malega	37
14. Kratka pa krepka	37
25. Zaloge v zemlji	37

IV. Uganke in Uganjevalke:

1. Uganke	41
2. Rešitva vgánkina	44
3. Uganjevalke	45
4. Odgovor na vganjevalke	46

V. Pesni brambovske:

1. Radovoljni brambovci	51
2. Brambovska molitev	52
3. Brambovska persega	52
4. Estrajh za vse	53
5. Brambovska dobra volja	54

VI Pesni poslovenjene:

1. Dies irae	57
2. Vuk Estrajskih vojakov l. 1813.	59
3. Napitik	60
4. Pesem na Cesarjev god	61

